

BACHELOROPPGAVE

Dramatisk lek i barnehagen

«Hvordan bidrar arbeid med dramatisk lek til barns danning?»

Dramatic play in the kindergarten

“How does working with dramatic play contributes to children’s development and education?”

Kandidatnummer: 515

BLUBACH 2019/2020

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Siv Ødemotland

Innleveringsdato: 2. juni 2020

Antall ord: 8326

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Jeg vil benytte denne anledningen til å takke alle som har vært en del av denne prosessen. Jeg til takke Høgskolen på Vestlandet for tre lærerike år med undervisning og praksis, og for all kunnskap og erfaring jeg har fått. Takk til veilederen min Siv Ødemotland som har gitt meg gode tilbakemeldinger og samtaler til refleksjon. Takk til informantene mine som stilte opp og tok intervjuet på strak arm for gode svar til refleksjon om drama og barns utvikling. Til slutt vil jeg takke medstudenter og venner for all støtte, gode samtaler og minner. Disse tre årene hadde ikke vært det samme uten dere.

Summary

The theme in this bachelor thesis is dramatic play and children's development and education. Drama has been a huge part of the teaching through my three years of studying to be a kindergarten teacher. The main question in this assignment is "How does working with dramatic play contributes to children's development and education?". To find an answer to this question I have been reading literature, I have been doing interviews of kindergarten teachers and used observations as a method to collect information. The main information is collected from Norwegian teaching books, literature and kindergartens. Some of the observation is collected from my study trip to China, where we were visiting and observing in different Chinese kindergartens. When I have the information I need I will compare and discuss to find an answer. In the literature I found that dramatic play is a huge part of the everyday life in the kindergarten, and therefore a part in children's development and education.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Summary	2
1. Innledning.....	4
1.1. Innhold og struktur.....	4
1.2. Valg av tema og problemstilling	4
1.3. utfordringer	5
1.4. Rammeplanen.....	5
1.4. Begrepsavklaring.....	6
1.4.1 Drama.....	6
1.4.2. Dramatisk lek.....	7
1.4.3. Danning.....	7
2. Teori	9
2.1. Drama og dramatisk lek, en forskjell	9
2.1.1. Kommunikasjon.....	9
2.2 Voksenrollen.....	9
2.3. Lek i barnehagen.....	10
2.3.1. Har lek og læring en sammenheng?	11
2.3.2 Rom og utstyr	11
3. Metode	12
3.1. Metodekritikk.....	12
3.2. Hvorfor kvalitativ forskningsmetode?.....	13
3.2.1 Etske hensyn.....	13
3.2.2. Valg av informanter	14
4. Presentasjon av funn	15
4.1. Observasjoner	15
4.1.1. Voksenstyrt drama	15
4.1.2 Dramatisk lek i barnehagen	15
4.1.3 Kinesiske barnehager	16
4.2. Intervjuene	16
5. Drøfting	19
5.1. Dramatisk lek i barnehagen	19
5.1.2 Voksenrollen.....	22
5.1.3 Rom.....	23
5.2. Danning	24
6. Avslutning/konklusjon.....	25
Bibliografi	26
Vedlegg.....	27
Vedlegg 1	27
Vedlegg 2.....	28

1. Innledning

1.1. Innhold og struktur

I denne oppgaven vil jeg forske på kunstfaget drama og fagets plass i barnehagen. Oppgaven består av seks kapitler, der hvert enkelt kapittel har underkapitler. Jeg begynner med en innledning som forteller kort om innholdet i oppgaven, valg av tema og en begrepsavklaring. I kapittel to vil jeg skrive om relevant teori til drøfting, hvor litteraturen jeg har valgt er ulike temaer som jeg tror er viktig for å få til god dramatisk lek i barnehagen. I kapittel tre skriver jeg om bruk av metode og metodevalg, og videre i kapittel fire vil jeg presentere funn av observasjoner og intervjuer. I dette kapittelet vil jeg skrive om observasjoner fra barnehager i Norge, men også observasjoner fra barnehager jeg besøkte da jeg var på studieopphold i Kina. I kapittel fem vil jeg drøfte litteraturen og funnene mine for å finne svar på problemstillingen min. Til slutt vil jeg i det siste kapittelet presentere konklusjonen min på denne oppgaven.

1.2. Valg av tema og problemstilling

I løpet av mine tre år ved Høgskolen på Vestlandet har jeg hatt fordypning i Kunst, kultur og kreativitet og Kulturforståelse og komparativ pedagogikk. Drama er et sentralt fag i begge disse fordypningene og jeg har derfor valgt å skrive om nettopp dette kunstfaget. Før jeg begynte på barnehagelærerutdanningen har jeg gått tre år på musikk, dans og drama linje på videregående, og har derfor erfaring med drama derfra også. Faget var ikke en interesse for meg til å begynne med, men etterhvert har det blitt et fag jeg ønsker å fordype meg i og bruke aktivt i det kommende arbeidslivet. Jeg tror drama er viktig for barns utvikling og sosialisering samt at faget er en stor del av barns lekeverden.

Slik jeg har sett og observert faget i barnehagen ser det ut som det er mye bruk av dramatisk lek blant barna, men ikke fullt så mye voksenstyrte dramaaktiviteter. Jeg ønsker å finne ut om dette er realiteten ved å intervjuer barnehagelærere. Jeg tror drama er noe barn i alle aldre får til å gjøre og at arbeid med kunstfaget er med på å styrke barns utvikling. Dette ønsker jeg å finne et svar på.

Problemstillingen jeg har endt opp med er «**Hvordan bidrar arbeid med dramatisk lek til barns danning?**»

1.3. utfordringer

I løpet av denne perioden har jeg hatt noen utfordringer. Først og fremst på grunn av Covid-19. Jeg fikk ikke intervjuet ukjente personer og endte derfor med å intervjuer barnehagelærere jeg har relasjon til fra før og fikk da en helt annen fremstilling av intervjuet. Ved å intervjuer kjente personer har jeg som informasjonssøker og informantene en forståelse av hverandres tanker og meninger fra før av. Jeg tror derfor intervjuene hadde fått en helt annen betydning dersom det var ukjente informanter. Observasjonene i denne oppgaven er heller ikke knyttet til problemstillingen min da barnehagene jeg hadde tenkt å observere i ikke kunne holdes åpne lenger. Dersom dette hadde latt seg gjøre hadde kombinasjonen av observasjon og intervju som metode gitt et mer helhetlig bilde. Observasjonen kunne gitt meg et bedre grunnlag til intervjuguiden (Dalland, 2012, s. 185).

Jeg fikk også noen utfordringer da bibliotekene i landet stengte. Jeg var heldig og hadde en god del litteratur jeg kunne bruke, men jeg mistet muligheten til å bruke ressursene på høgskolens bibliotek. Å finne ny litteratur ble derfor en mer tidkrevende prosess da jeg ikke kunne spørre bibliotekarene om hjelp. For meg ble det også en utfordring at det ikke var noen annen plass å sitte enn hjemme.

1.4. Rammeplanen

Jeg velger å bruke dirkete sitater til rammeplanen fordi det er norske barnehagers felles rammeverk for hvordan barnehagen skal drives. Jeg velger å ha med sitater fra Rammeplanen for å få frem hvilken plass temaene i denne oppgaven har i barnehagen.

Utdanningsdirektoratets rammeplan for barnehager (2017) skriver at *barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barns behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng* (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7)

I rammeplanen er drama nevnt som en av kunstoffene under kunst, kultur og kreativitet. Utdanningsdirektoratets rammeplan for barnehagen (2017) skriver at i arbeid med *fagområdet kunst, kultur og kreativitet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering. Barnehagen må legge til rette for og videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk.*

Den sier også at barnehagen skal bidra til at barna tar i bruk fantasi og kreativ tenking og møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle opplevelser. Barnehagen skal bidra til at barna opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

Personalet i barnehagen skal være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 51)

Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal fremme danning. *Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å ytre motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 21).*

1.4. Begrepsavklaring

1.4.1 Drama

Drama er et kunstfag der det er fokus på en aktiv identifisering med tenkte som-om figurer/roller og situasjoner som gir estetisk form til ideer, tanker og følelser. Hovedmålet for alt dramaarbeid er estetisk opplevelse og erkjennelse (Sæbø, 2010 , s. 18). *Estetiske fag er sansbare som vil si at de gir oss mulighet til å oppleve og uttrykke oss symbolsk gjennom kropp og stemme ved fysisk handling, verbale og kroppslige følelsesuttrykk og ord (Sæbø, 2010 , s. 22).* Aud Berggraf Sæbø (2010) skriver at kjernen i dramafaget er å fremstille symbolske handlinger i dramatisk spill (Sæbø, 2010 , s. 21). Hun skriver også at drama har de samme kjennetegnene som teater. I kunstformene blir det brukt dramatiske grunnelementer og virkemidler for vise frem noe om det å være et menneske. For å få til drama er det viktig at de som skal spille har en engasjert tilknytning til rollen, hvis det er noe ukjent for barna er det vesentlig at barnehagelærerne engasjerer barna og lar barna bli kjent med det som skal dramatiseres. Barna skal få være involverte i en skapende prosess alene og i samspill med andre barn og voksne (Sæbø, 2010 , s. 39). Kari Mjaaland Heggstad (2016) skriver at drama er et kunstfag tilrettelagt for å skape noe felles som gir opplevelse og læring. Videre kan vi lese at vi gjennom drama identifiserer oss med figurer, steder og situasjoner ved bruk av fantasien vår, eller ting vi har sett og opplevd i virkeligheten. Drama kan gjøres improvisert eller planlagt og gjennomføres ved hjelp av kropp og stemme, fantasi og forestillingsevne. Sammen skaper vi en prosess der vi i samspill reflekterer over det som skjer i og utenfor spillet (Heggstad, 2016, s. 15)

Faith Gabrielle Guss (2015) sin tolkning av drama er at *drama er en fremstilling av livets og/eller fantasiens hendelser, i en estetisk formgitt opptreden der stemmen, kroppen, rom og tid kan anvendes i symbolsk form – for å få frem hver enkelt livshendelser og at denne definisjonen også omfatter dramatisk lek* (Guss, 2015 , s. 52).

1.4.2. Dramatisk lek

Alle typer late-som-om-lek går under fellesbegrepet «dramatisk lek», og er nevnt i litteraturen under mange navn; rollelek, fantasilek, fiksjonslek, osv. Det er barnas fantasi som er fellesnevneren, enten det er lek med fysiske leker som for eksempel dukker og biler eller familie lek der barna leker familie (Heggstad, 2016, s. 43)

Barnet uttrykker seg symbolsk gjennom form. Sæbø henviser til dramapedagoger som hevder at den dramatiske leken først og fremst er barnas måte å uttrykke seg på gjennom kropp, stemme, væremåte og fantasi. I dramatisk lek utforsker barn sine egne opplevelser og erfaringer i samspill med andre barn. De bruker fantasien sin til å gjenskape deres oppfatning av virkeligheten i deres eget lekeunivers. *Barnas mål i den dramatiske leken er å finne et estetisk uttrykk for de de er opptatt av* (Sæbø, 2010 , s. 44)

1.4.3. Danning

Barnehagelovens § 1 Formål skriver «*Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemme ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling*» (Kunnskapsdepartementet, 2005).

Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. (Løkken & Søbstad, 2015, s. 86)

Barn evner gjennom dannelsesprosesser å utforske verden. De utvikler seg til å bli et selvstendig individ og å finne sin plass i et samfunn sammen med andre (Askeland & Sataøen, 2016 , s. 37)

Hellesnes (1969/1992) referert i Løkken og Søbstad (2015) skriver at danning verken har en start eller slutt på samme måte som en utdanning. Hellesnes hevder at danning allerede har startet før et barn begynner den individuelle dannelsesprosessen (Løkken & Søbstad, 2015, s. 84).

En av oppgavene til barnehagen er å ha et godt foreldresamarbeid slik at barna får den omsorgen og støtten som trengs for en god danningsprosess og for barns læring. Barnehagen skal veilede barna i en danningsprosess der barna skal bli kjent med seg selv og samfunnet (Løkken & Søbstad, 2015, s. 85).

2. Teori

I dette kapittelet har jeg valgt ut forskjellig litteratur som jeg mener er relevant for temaet i denne oppgaven. Det er ulike faktorer som spiller inn for å få til arbeid med drama i barnehagen og jeg vil her skrive om det jeg tror er noe av det viktigste.

2.1. Drama og dramatisk lek, en forskjell

De viktigste forskjellene mellom dramatisk lek og drama er knyttet til den voksnes didaktiske tenkning og pedagogiske ansvar for innhold og gjennomføring. Den dramatiske leken er barnas arena – der er det deres fantasi og rammer som bestemmer. (...) I drama er det de voksne som planlegger, tilrettelegger og bestemmer ut ifra sin didaktiske og pedagogiske tenkning (Sæbø, 2010 , s. 63).

Kari Thorkildsen (2014) skriver at barnehagelærere kan planlegge og gjennomføre forskjellige prosjekter innen drama uten å tenke på barns egen lek og medvirkning. Videre skriver hun at det er lett å glemme at barnas meninger og ferdigheter kan være gode innspill til prosjektet. Dersom de voksne klarer å få med barns tanker og meninger i planleggingen, samtidig som barna får rom til å leke og utforske på egenhånd, kan leken få et godt grunnlag (Thorkildsen, 2014 , s. 107).

2.1.1. Kommunikasjon

Det er naturlig å tenke seg til at kommunikasjon er vesentlig for å kunne formidle noe til andre, og sammen med andre. Språkutviklingen skjer i samspill med andre. Det er viktig at voksne tar tak i språket hos de barna som henger etter for å hindre en eventuelle språkvansker. Dette gjelder spesielt de med funksjonshemninger, vansker i hjemme og barn med et annet morsmål (Høigård, 2013, s. 23).

2.2 Voksenrollen

Barn i barnehagen ønsker å være med ansatte som leker eller som har en lekende tilnærming til barnehagens mange aktiviteter. Lekende ansatte evner å hente frem lekens uttrykksformer i alt fra måltid, påkledning, maling og naturlek til spontansang på badet og historiefortelling i sjøkanten (Thoresen, 2019 , s. 31).

Voksnes rolle i lek er i stadig utvikling og det er forskjellige teorier og teoretikere som sier noe om hvorvidt voksne skal være med i barns lek eller ikke. Noen teoretikere mener at voksne bør være med i lek sammen med barna, andre mener at voksne vil være en hindring i

leken. Elin Thoresen (2019) har laget en tabell som forteller kort og greit hva de forskjellige teoriene går ut på. Thoresen henviser til Freud og Erikson som hevder at lek burde være fri for vokseninnblanding, og Bateson som mener at lek er en form for barnekultur, overlevert fra barn til barn. De mener inngrep og vokseninnflytelse over leken er en hindring mer enn noe annet. Videre henviser hun til Piaget og Bruner som mener at voksne kan tilby strukturerte aktiviteter og strukturerte materialer for å utvikle leken. Voksenrollen innenfor disse teoriene er ikke nødvendigvis å lære barna hvordan de skal leke, men heller å gi rekvisitter for stimulering. Vygotsky mener, i følge Thoresen (2019), at voksne bør opptre som gode eksempler og legge til rette for et miljø for barna som lærer dem om arbeidsliv og produksjon. Tanken er at barns utvikling er et resultat av samleken mellom barn og deres sosiale miljø. Voksne forventes da å gripe aktivt inn i leksituasjoner (Thoresen, 2019, s. 34).

2.3. Lek i barnehagen

Ole Fredrik Lillemyr (2016) og Trude Kristiansen (2015) hevder at lek i barnehagen er en sentral del av hverdagen, der det er voksenstyrt lek og lek på barns initiativ. Lek har også en sentral plass i barnehagens rammeplan (2017).

Barns eget lekeunivers er bygd opp på en slik måte at de selv veksler mellom fiksjon og realitet, mellom rolle og ikke-rolle. Barn har stort sett lett for å akseptere skuespilleren som «seg selv» og i rollen, og et publikum som er i stand til å akseptere fiksjonskontrakten og leken med den (Hernes, Horn, & Reistad, 2009, s. 86)

Faith Gabrielle Guss (2015) skriver om hva leken gjør med barnet. Hun sier leken er barns lærearena, der de lærer å leke og ved å leke (Guss, 2015, s. 23).

Det er vanlig at leken engasjerer barnet på en oppslukende måte. I en god lek vil barnet oppleve å være på et nivå utenfor seg selv, dette kan kalles flyt. Barnet går her ut av seg selv som person og inn i en rolle som noe eller noen på en naturlig måte. Det blir også påpekt at barnet både glemmer og finner seg selv (Lillemyr, 2016, s. 32). Guss (2015) påpeker også at barn går inn i rolle som noen andre enn seg selv like ofte som det går inn i en rolle som seg selv (Guss, 2015, s. 23).

Lek er en vesentlig side ved barnekulturen, og barnekulturen spiller en viktig rolle for sosialiseringprosessen barnet går igjennom (Lillemyr, 2016, s. 32)

Mye av leken som foregår i barnehagen går ut på at barna later som. De går inn i leken med roller som for eksempel mamma eller pappa. Også leken med hinderløype, lego og biler er en late- som-om lek, barna går inn i rollen som for eksempel sjåføren til bilen eller selve bilen. Du finner dramatisk lek i nesten all form for lek blant barn i barnehagen (Heggstad, 2016, s. 43)

2.3.1. Har lek og læring en sammenheng?

Lek og læring blir ofte sett på som to forskjellige fenomener. Tidligere var det vanskelig å finne en helhet mellom lek og læring, men i dag ser vi at all form for barns lek inneholder en form for læring. Både lek og læring er med på å berike barnets opplevelser og erfaringer (Lillemyr 2016, s.68).

Kreativitet, meningsskaping, barns mulighet til kontroll og til å sette egne mål er felles for lek og læring. For barn er lek og læring en helhet. Samuelson og Lillemyr referert i Askeland og Sataøen (2016), skriver at pedagoger legger til rette for læring i lek og lek i læring (Askeland & Sataøen, 2016 , s. 205).

Lillemyr (2016) stiller spørsmålet «Hvorfor er leken så viktig når vi retter oppmerksomheten mot læring?». *Først og fremst på grunn av den motivasjonen og det engasjementet som ligger i barns lek, men også fordi det i leken utvikles vennsksrelasjoner og følelse av sosial og kulturell kompetanse som er viktig for læring* (Lillemyr, 2016 , s. 70)

2.3.2 Rom og utstyr

Hvordan rommene i barnehagen er innredet har mye å si for hvordan barna leker. Anette Sofie Bernsen (2019) skriver at måten barna blir møtt på i barnehagen med lekematerialet som er der, kan virke styrkende for leken og det sosiale fellesskapet (Bernsen, 2019 , s. 74). Elin Thorbergesen (2017) skriver at alle typer rom snakker til oss og forteller oss noe om seg selv (Thorbergesen, 2017, s. 25). Videre skriver hun at rommene bør innredes på en slik måte at ting er plassert tilgjengelig for barna. For eksempel at bord og stoler er tilpasset barns høyde, og leker og materialer er plassert i hyller som barn rekker opp til (Thorbergesen, 2017, s. 27). Barn lager seg også rom på egenhånd for eksempel ved å flytte på møbler eller bruke tepper og puter til å lage seg hytter eller telt. Hvis et rom ikke har noen spesiell betydning lager barna det de trenger ved hjelp av sin fantasi (Carlsen, Wathne, & Blomgren, 2012, s. 204).

3. Metode

Metode forteller oss noe om hvordan vi kan samle inn data og hvordan bruke den dataen vi har fått til å få ny kunnskap. Sosiolog Vilhelm Aubert referert i Olav Dalland (2012) forklarer metode slik:

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder (Dalland, 2012, s. 111).

Metoden er redskapet som blir brukt i møte med noe vi vil undersøke. Vi ser på to typer metode, kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metode gir data i form av målbare enheter, for eks. et spørreskjema uten at det blir direkte kontakt med informantene. Det går i bredden og får frem det som er felles (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66).

Den kvalitative metoden blir brukt der informasjonen som skal samles inn blir presentert på en personlig måte. Det er informantens egne erfaringer og meninger vi er ute etter, derfor er det her vanlig å bruke intervju som metode. (Dalland, 2012, s. 112). Det som er viktig å tenke på ved bruk av kvalitativ metode er at handlingen skal få frem det hverdagslige hos informanten. Du må kunne forstå betydningen av å kunne tolke og forstå kroppsspråk og stemmebruk (Bergsland & Jæger, 2018, s. 67).

3.1. Metodekritikk

Det er viktig å være kritisk og reflektere over egen metode og egne innsamlingsstrategier. Det blir brukt begreper som reliabilitet, validitet og generalisering om evaluering av metodisk arbeid, men har forskjellig betydning for kvantitativ og kvalitativ metode (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80). I kvalitativ metode kan reliabilitet knyttes til spørsmålet om troverdighet. Spørsmålet er om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte. Jeg er stillet kritisk spørsmål til min gjennomførelse av intervjuene da de ikke ble slik som planlagt. Jeg tror jeg ville fått en helt annen fremstilling av intervjuene dersom de hadde blitt gjennomført med ukjente personer ansikt til ansikt. Validitet handler om hvor godt eller relevant dataene representerer fenomenet som skal undersøkes og i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt.

Drama er også er fag jeg har tilknytning og kjennskap til før jeg utfører intervjuene og dette er med på å sikre validiteten da jeg kan unngå misforståelser og sikre at dataen jeg samler inn er relevant for det jeg vil ha svar på (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80). Målet for en kvalitativ

metode er ikke å generalisere de resultatene man finner, men å gi rike beskrivelser av det man har undersøkt (Bergsland & Jæger, 2018, s. 81).

3.2. Hvorfor kvalitativ forskningsmetode?

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode som intervju. Jeg har valgt å bruke denne metoden for å få personlige fremstillinger i intervjuene. Svarene skal komme naturlig uten at de får muligheten til å tenke seg så mye om på forhånd og finne frem et «bra» svar. Jeg har også med observasjoner som data til drøfting. Dette er observasjoner som ikke tatt med baktanke til dette prosjektet men som er samlet inn i løpet av mine tre år på barnehagelærerstudiet. Observasjonene er tatt i forskjellige barnehager i Norge og Kina. I utgangspunktet var planen at jeg skulle gjennomføre observasjoner knyttet til temaet i denne oppgaven, men på grunn av Covid-19 ble ikke dette mulig. *Observasjon er særlig velegnet til å studere samhandling mellom mennesker* (Bergsland & Jæger, 2018, s. 73). Observasjoner er noe vi i barnehagen utfører hele tiden, uten at vi nødvendigvis går inn for det (Dalland, 2012, s. 185). I dette prosjektet ønsker jeg å finne ut hvordan arbeid med dramatisk lek bidrar til barns danning, og ville derfor vite hvordan barnehagelærere bruker drama i barnehagen. Jeg ville ha tak i personlige meninger og måter å arbeide på. Jeg var også interessert i om barnehagelærere er bevisst på hvordan de bruker drama i barnehagen.

3.2.1 Etsiske hensyn

Jeg valgte å intervju ansikt til ansikt og skrive ned svarene underveis. Ingen personopplysninger er lagret og informantene kan ikke spores, derfor er ikke prosjektet meldt inn til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Ved å intervju ansikt til ansikt ville jeg også få frem ansiktsuttrykk og kroppsspråk, på denne måten kunne jeg tolke svarene deres på en annen måte som også kunne hjelpe meg til å stille oppfølgingsspørsmål der dette var aktuelt. Jeg laget en intervjuguide (vedlegg 1) og et informasjonsskriv (vedlegg 2). En intervjuguide er en hjelp til å huske de temaene som skal tas opp (Dalland, 2012, s. 162). Guiden inneholder de spørsmålene jeg ville stille, samtidig ville jeg stille oppfølgingsspørsmål underveis dersom dette ble aktuelt. I informasjonsskrivet står det kort om hvorfor jeg ønsker å intervju og oppgavens tema. Skrivet inneholder hvor lenge jeg ønsker å beholde dataen, informantenes rett til å trekke seg når som helst og informasjon om anonymiseringen av intervjuene. Kvalitativ forskningsmetode får frem de personlige erfaringene og opplevelsene hos de som blir intervjuet (Dalland, 2012, s. 140).

3.2.2. Valg av informanter

Jeg ville intervju pedagoger og barnehagelærere jeg ikke kjente godt fra før, derfor valgte jeg å intervju pedagoger fra praksisbarnehagen jeg skulle være i. I denne barnehagen visste jeg at det var en som har drevet mye med drama sammen med barn. Jeg visste også at de andre ansatte i barnehagen har vært med på prosjekter drevet av h*n som har dramaerfaring, men viste ingen ting om hvordan de jobbet med drama på egenhånd.

Praksisperioden ble avsluttet tidlig på grunn av Covid-19 og jeg fikk dessverre ikke intervjuet de informantene jeg hadde planlagt. Covid-19 gav meg utfordringer da det ble anbefalt av folkehelseinstituttet og holde seg mest mulig unna folk og jeg kunne da ikke ha intervjuene slik jeg i utgangspunktet hadde tenkt.

Siden jeg ikke fikk intervjuet i praksis endte jeg opp med å intervju noen jeg hadde kjennskap til fra før av. Informasjonsskrivet (vedlegg 2) ble sendt på forhånd og lest opp før intervjuene startet. Intervjuene ble tatt over telefon, to på videosamtale og en på telefon. Jeg har intervjuet to pedagoger som har jobbet i barnehage mange år. Jeg har intervjuet en (informant 1) som jobber mye med drama og bruker det bevisst, og en (informant 2) som bruker det litt, men ikke veldig bevisst. Jeg har også intervjuet en nyutdannet barnehagelærer (informant 3). Jeg hadde et i tillegg intervju i en kinesisk barnehage også men fikk dessverre ikke brukt dette da svarene jeg fikk ikke handlet om drama i det hele tatt på grunn av språklige utfordringer.

4. Presentasjon av funn

Jeg har, som nevnt tidligere, intervjuet tre barnehagelærere og observert i forskjellige barnehager gjennom mine tre år som barnehagelærerstudent. De tre jeg har intervjuet blir skrevet som informant 1, 2 og 3 der dette er aktuelt, slik at de blir holdt anonyme. Sitater fra informantene vil bli skrevet i kursiv. Barnehagene vil også bli anonymisert.

4.1. Observasjoner

I løpet av mine tre år på barnehagelærerutdanningen har jeg hatt praksis i tre forskjellige barnehager, i tillegg har jeg tidligere vært innom andre barnehager før studiet. Som tidligere nevnt har fordypningene mine hatt fokus på drama, derfor er drama noe jeg har lagt vekt på å observere i de forskjellige barnehagene alle tre årene. Jeg hadde også et studieopphold i Kina og har derfor noen observasjoner derfra.

4.1.1. Voksenstyrt drama

I flere av barnehagene jeg har vært i blir det brukt dramatisering ved høytlesning. Jeg har også observert at det blir brukt dramatisering av tradisjonelle eventyr som for eksempel bukkene bruse og ved formidling av historier knyttet til forskjellige religioner. Barna får utdelt hver sin rolle og dramatiserer det som blir lest eller fortalt av den voksne.

I noen barnehager har jeg observert at det blir gjennomført større prosjekter der drama står sentralt. Jeg har observert et slikt prosjekt i sammenheng med høsttakkefest. I starten av prosjektet fikk barna være bønder på en gård der de var med på å dyrke grønnsaker. Dette gjorde de som forberedelser til en dag de skulle ha ute i skogen. Dagen de skulle ha i skogen skulle alle barn og voksne være indianere, derfor hadde de på forhånd laget indianerbånd som skulle være deres kostyme. I skogen skulle de møte en annen barnehage de hadde planlagt å møte der. De ansatte hadde planlagt at barnehagene skulle møtes som to indianerstammer. Barnehagene lagde sin egen indianerleir med et bål de skulle lage mat på. Som en fortsettelse på dagen de var bønder skulle de lage grønnsakssuppe med de grønnsakene de hadde vært med å dyrke.

4.1.2 Dramatisk lek i barnehagen

Jeg har observert at barna driver med dramatisk lek store deler av barnehagehverdagen. De har lekt familie, de går inn i en rolle som en figur de har sett på film, de leker at de er i et dataspill og lignende. Når barna leker med biler, leker de ofte at de er med i et bilrace. Jeg har

også observert at når barna leker familie går de ofte inn i rollene som ligner sine egne søsken, mamma, pappa og besteforeldre.

I de norske barnehagene jeg har vært i har det vært førskolegrupper. Målet med førskolegruppene er å forberede barna på skolen på en leken måte. I førskolegruppene lekte barna at de er elever på skolen og at de voksne var lærere. Barna fikk forskjellige oppgaver i timen og de hadde et friminutt som ble etterfulgt av lunsj og SFO.

4.1.3 Kinesiske barnehager

Jeg har observert at både norske og kinesiske barnehager legger til rette for barns dramatiske lek. De fleste barnehagene, både i Kina og Norge, har ofte en kjøkkenkrok og/eller en familiekrok. I Kina hadde de barnehagene jeg besøkte også kostymer fremme og tilgjengelig for barna til en hver tid. Jeg har observert at norske barnehager også har kostymer, men ikke tilgjengelig for barna hele tiden. I en av barnehagene vi besøkte i Kina var et av satsingsområdene drama. De hadde et eget rom som var laget for å dramaaktiviteter. Her fikk vi se og høre at barna var med på en prosess om det å lage og fremføre et teaterstykke. De lagde en fiktiv historie sammen, de lagde sine egne kostymer og rekvisitter, de lagde manus og fikk roller som de formet sammen.

I de barnehagene jeg besøkte i Kina var alle rommene innredet til spesifikt bruk. Eksempler på slike rom jeg observert var drama, vitenskap, bøker og forming. Rommene er innredet på en slik måte at det var tydelig hva som skulle foregå der. Rommene er også innredet slik at alt er plassert på et nivå som gjorde materialer, leker og rekvisitter tilgjengelig for barna. Jeg observert også at barnehagelærerne i Kina ikke var med inn i leken til barna. I samtale med barnehagelærerne i de barnehagene jeg besøkte i Kina sa de til oss at de syntes det var gøy og interessant å hva hvordan vi lekte og opptrådte med barna. Selv var jeg usikker på hvordan det kom til å gå når det kom til å kommunisere med barna i de kinesiske barna da vi ikke har samme språk, men dette gikk veldig fint i den dramatiske leken.

4.2. Intervjuene

I intervjuguiden (vedlegg1) går spørsmålene mine ut på hvordan barnehagelærerne bruker drama i barnehagen. Jeg stiller også spørsmål knyttet til problemstillingen i denne oppgaven «**Hvordan bidrar arbeid med dramatisk lek til barns danning?**»

En av tingene jeg har lurt på i forhold til bruken av drama i barnehagen er om barnehagelærere er bevisst på bruken av kunstfaget. Dramalitteraturen og litteraturen om lek

forteller oss at late-som-om-lek spiller på mye av barnas hverdag både i og utenfor barnehagen. Lek og drama vil derfor, i følge faglitteraturen, være viktig for barns utvikling og danning.

I intervjuet kommer jeg med et utsagn fra Heggstad (2016)

«Den dramatiske leken» brukes om som et fellesbegrep for alle typer late-som-om-lek. I litteraturen beskrives denne lekformen under mange navn, rollelek, fantasilek, fiksjonslek osv. Den dramatiske leken vil altså dekke disse typene lek. Fellesnevneren er fiksjonselementet – enten barna leker en personlig lek eller projisert lek (spilles ved hjelp av ting som biler, kongler, små dukkefigurer osv)» (Heggstad, 2016, s. 43)

Da sier informant2 *«Jeg klarer ikke å forestille meg lek som ikke er det, da blir det heller en oppgave som blir gitt. Jeg syntes nesten all lek har en form for late-som-om-lek»*. I starten av intervjuet forteller informant 2 at h*n ikke bruker så mye drama i barnehagen, men etter dette utsagnet uttrykker h*n at det blir brukt drama hver dag, men at h*n ikke har tenkt over hva drama er.

Ved spørsmål om hvordan barnehagelærerne bruker drama i barnehagen er det to ting som går igjen hos alle tre. Dramatisering av eventyr i samlingsstund og dramatisering av følelser/empati. Her er både barn og voksne med. Informant 1 forteller at de ansatte dramatiserer enkelte situasjoner for barna som er blitt observert i barnegruppen knyttet til empati og følelser. Dramatiseringen blir enten gjennomført med de voksne eller ved hjelp av figurer. Etter de voksne har dramatisert situasjonen snakker barn og voksne om det de har sett. Informant 1 sier også at de har sett at denne måten å jobbe på har påvirket barnegruppen positivt. De legger merke til at det er færre konflikter i barnegruppen og at barna har større forståelse for å sette ord på følelsene sine.

Informantene jobber også med drama knyttet til spesifikke temaer i samfunnet som politi, sykehus/ambulansse og brann. I intervjuene blir det blant annet nevnt bamsesykehus. Her tar barna med sine egne bamser til barnehagen for å bandasjere en brukket arm, sy igjen et hull eller få et nytt øye. Informantene forteller også at de har hatt med foreldre som jobber innenfor yrkene til å snakke med barna om jobbene sine, se på uniformene og få en forståelse av de forskjellige yrkene. Informantene forteller også at barna i etterkant av disse dagene leker at de er leger, politi eller brannmenn.

Som nevnt tidligere skjer den dramatiske leken oftest på barns initiativ. De tre informantene uttrykker at det er viktig å legge til rette for drama og frilek i barnehagen fordi det er her barna lærer. Jeg stilte spørsmål om hvorfor det er viktig å legge til rette for drama i barnehagen. Informant 1 sier da «*Det er deres måte å lære på, fortelle på, få vennskap. I leken må de lære seg å bli uvenner og bli venner igjen*». H*n uttrykker også at det er barn som ikke helt får til å vise seg frem og ikke helt får til leken.

Det er liksom barnas verden, jeg syntes så synd på de barna som ikke får det til, så de må vi hjelpe. Man ser det på skolen hvem som har turt å vise seg frem og har gode lekeegenskaper. De stille barna kommer seg liksom ingen vei uten hjelp. Det er ikke så lett for barn og ta med seg barn som er stille og inaktive (informant 1).

Ved spørsmål om i hvilken alder det var mest bruk av dramatisk lek svarte informantene mine at det alle bruker det, men kanskje aller mest 3-4 åringene. De sier også at det er i denne alderen den dramatiske leken har størst betydning «*Jeg tror kanskje det er viktigst for de mellomste at det blir veldig deres kommunikasjonsmåte da de ikke har hele ordforrådet på plass og bruker mye kroppen til å uttrykke seg*» (informant 3).

Et av spørsmålene mine i intervjuet handlet om voksnes rolle i den dramatiske leken i barnehagen, om barnehageansatte er med eller ikke. Svarene jeg fikk var at dette var veldig varierende fra ansatt til ansatt. For noen kommer det naturlig og andre ikke. Jeg lurte på om de visste hva dette kom av og fikk svarene; «*Jeg syntes at når voksne snakker om drama i barnehagen er det snakk om skuespill for barna og det er det jeg lærte om drama når jeg utdannet meg. Det er jo ikke det som er den viktigste formen for drama, det er jo barns dramatiske lek som er det viktigste*» (informant 2). «*Det handler nok litt om for lite kunnskap om faget og om for lite erfaring. Eller rett og slett at de ikke er interessert i det. De det gjelder har laget sin egen løsning på hvordan være med barn*» (informant 1). Informantene uttrykker at de syntes det er dumt at ikke alle de voksne er med inn i den dramatiske leken. De kunne ønske at barnehagelærere og de ansatte generelt fikk mer erfaring og kunnskap om den dramatiske leken slik at de også kan se viktigheten ved voksnes deltakelse i leken.

5. Drøfting

I dette kapittelet skal jeg finne svar på problemstillingen min «**Hvordan bidrar arbeid med dramatisk lek til barns danning?**»

For å finne svar på dette vil jeg drøfte rundt litteraturen jeg har tatt med i oppgaven, observasjonene jeg har gjort i barnehagene og informasjonen jeg fått ut i fra intervjuene jeg har hatt.

Ut i fra intervjuene legger jeg merke til at alle tre informantene bruker drama i barnehagen. men sånn jeg tolker det er det bare en av dem som bruker det bevisst. I svarene til de to andre om hvordan de bruker drama i barnehagen nøler de i svarene sine og sier flere ganger «*eller er dette rett*». Dette tolker jeg som at disse informantene opplever at de ikke har nok kunnskap om hva drama er og hvor mye det egentlig blir brukt i barnehagen.

Litteraturen har lært oss at det er en forskjell på drama og dramatisk lek. Den dramatiske leken starter ofte på barns initiativ og er som regel spontan, rollene barna går inn i spiller på ting de ser og opplever i samfunnet rundt seg. Voksenstyrt drama har som regel en baktanke. Det er planlagt og har en sammenheng med det pedagogiske og didaktiske arbeidet i barnehagen, da kan ofte barnas medvirkning bli glemt. (Thorkildsen, 2014 , s. 107).

5.1. Dramatisk lek i barnehagen

På spørsmålet; Hvorfor er det viktig å legge til rette for drama i barnehagen? svarte informantene:

Barn lærer av drama. De lærer om seg selv, følelser og de opplever. Det er deres måte å lære på, fortelle på og få vennskap. (informant1)

Får å få frem barns tanker og følelser hjelper det ikke at de voksne bare stiller et spørsmål eller gir barna en oppgave som barna skal utføre. At barna får gå inn i roller er en viktig del for bearbeiding av inntrykk og forståelse av ting de opplever. (informant2)

Drama gir rom for læring og danning på en helt annen måte, en møter barna på deres nivå. Barna får uttrykt seg gjennom fantasi og hverdagslige handlinger på en annen måte, og man kan få at barna får uttrykt egne følelser uten å være seg selv, men i en rolle. (informant3)

Heggstad skriver:

Drama er en måte å lære på. Gjennom aktivt å identifisere seg ed fiktive figurer og situasjoner lærer en å utforske og undersøke temaer, begivenheter og forhold mellom mennesker (Heggstad, 2016, s. 17).

Utsagnene til informantene mine og det Heggstad skriver forteller meg at det er viktig å legge til rette for dramatisk lek i barnehagen for å støtte oppunder barns læring og utvikling.

Jeg har observert at flere barnehager drar for å se forskjellige teaterstykker, men at barna ofte kan bli redde eller ukonsentrerte. For å få barna interesserte og fokuserte er det viktig at de voksne legger til rette for drama og dramatisk lek i barnehagen i forkant av det de skal se, slik at barna forstår at det er fiksjon.

Ut i fra det jeg har lest i litteraturen har jeg forstått det som at drama er mer enn bare skuespill fremført foran et publikum. Heggstad (2016) skriver at vi gjennom kropp og stemme, fantasi og forestillingsevne identifiserer oss med fremstilte figurer og situasjoner. Vi lærer og uttrykker oss på nye måter (Heggstad, 2016, s. 15). Jeg tolker dette som at selve kunstfaget drama er viktig for barn da de lærer av hverandre, med hverandre og om hverandre. De lærer å uttrykke seg på forskjellige måter og de er slik jeg ser det, på vei til å finne ut hvem «jeg» er.

I følge det litteraturen formidler om dramatisk lek blir det brukt dramatisk lek i barnehagen store deler av dagen. Jeg tolket svarene til informant 2 og 3 som at de selv bruker mye drama i barnehagen og observerer at barna bruker det mye på egenhånd. Til tross for dette mener de at det må bli snakket mer om hva som går inn under kunstfaget. På denne måten vil forhåpentligvis flere voksne være med i den dramatiske leken og dermed gå bort fra tanken om at drama bare handler om noe som er fremført med et publikum til stede.

Litteraturen forteller meg også at det er forskjell på drama og dramatisk lek i barnehagen. Den viktigste forskjellen er knyttet til den voksnes didaktiske tenkning og pedagogiske ansvar for innhold og gjennomføring (Thorkildsen, 2014, s.107). Jeg tolker dette som at voksenstyrt drama sjeldent skjer spontant slik som den dramatiske leken til barna gjør. Dette forteller meg også at det informant 2 sier om voksne i dramatisk lek i barnehagen ofte er realitet for mange barnehagelærere. Informantene mine tror grunnen til at mange barnehagelærere ikke er med i den dramatiske leken er en blanding av for lite kunnskap og erfaring, men også det at de er mer opptatt av det didaktiske arbeidet om det som gjennomføres i barnehagen.

I litteraturen har jeg lest at barn gjenskaper det de ser, opplever og hører i virkeligheten i fiksjon ved hjelp av fantasien (Sæbø, 2010, s. 44). Dette har jeg selv observert i barnehagen. I en av praksisperiodene mine observerte jeg at nesten alle jentene på avdelingen var Elsa fra filmen Frost, og guttene var forskjellige figurer fra et dataspill nesten hver eneste dag. Den ene informanten min fortalte at virkeligheten i lek virkelig kom frem i deres barnehage rett etter Corona pandemien kom til Norge. I denne barnehagen var det en del lege- og sykepleierforeldre og en dag var hele avdelingen på sykehus med pasienter og leger og det var Corona som var hovedfokuset.

Det jeg har lest i litteraturen om dramatisk lek, for eksempel Heggstad som skriver at begreper dramatisk lek er en fellesbetegnelse for alle typer late-som-om-lek (Heggstad, 2016, s. 43), forstår jeg som at dramatisk lek foregår i nesten all form for lek i barnehagen og at den ofte skjer på barnas initiativ. Dette forteller meg at nesten all lek i barnehagen inneholder drama.

Litteraturen og informantene mine forteller meg at barna går inn i roller som baserer seg på ting de ser og opplever i hverdagen eller ser på TV og at barna går inn i roller som noen andre enn seg selv. Guss påpeker at barna like ofte går inn i rolle som seg selv (Guss, 2015, s. 23). Dette tolker jeg som at man kan finne ut mye om et barn ved å være med inn i, eller observere barnas dramatiske lek. Ved å være med inn i eller observere barnas lek vil en lære om barnas interesser, opplevelser i hjemmet og hendelser barnet har vært med på eller observert i samfunnet rundt seg. Jeg har også sett hvor viktig den dramatiske leken er, og hvor viktig det er at voksne er til stede/med i leken, i forhold til språkutviklingen. Barnehagebarn er i en utvikling der språket ikke er ferdigutviklet og heller ikke er på samme språknivå. Den dramatiske leken blant barna har mye å si for å finne felles interesser der språket ellers er en utfordring.

Observasjonene mine fra Kina lærte meg hvor viktig det er med god tilrettelegging for dramatisk lek. Jeg ser på dette som et tegn på hvor viktig det er med god tilrettelegging rundt dramatisk lek i barnehagen, særlig for de uten eller med lite språk. Både når det kommer til kommunikasjon voksen-barn, barn-barn og når det kommer til barn med annet morsmål. Det er kroppsspråket som er viktig. Ved hjelp av kroppsspråket i den dramatiske leken kan barna finne felles interesser uavhengig av felles språknivå. For barn med dårlig språk vil også den dramatiske leken hjelpe til med språkutviklingen da de voksne er med i leken, men også barn med som er tidligere ute i språkutviklingen (Høigård, 2013, s. 23)

5.1.2 Voksenrollen

Thoresen (2019) skriver om voksenrollen i lek og henviser til forskjellige teoretikere med forskjellige teorier. Alle disse teoriene er fortsatt i bruk i barnehagene, da barnehagelærerne har forskjellige meninger om hvorvidt voksne skal være med i leken eller ikke. Noen barnehageansatte er mye med i leken, andre er nesten ikke med i det hele tatt.

Ut i fra det jeg har lest i litteraturen og det informantene har fortalt meg mener jeg det er teorien til Piaget og Bruner og teorien til Vygosky som er viktige å forholde seg til i barns dramatiske lek. Begge teoriene innebærer at voksne er med i leken, tilbyr hjelp og veiledning der det er behov og er støttespillere for barna (Thoresen, 2019 , s. 34). Sæbø (2010) skriver at den dramatiske leken ofte starter på barns initiativ og er som regel spontan og at rollene barna går inn i spiller på ting de ser og opplever i samfunnet rundt seg (Sæbø, 2010, s.63-64). For at de voksne i barnehagen skal få med seg barnas interesser og opplevelser mener jeg det er viktig at de voksne er med inn leken. Informantene uttrykker også viktigheten ved den voksnes tilstedeværelse i barns lek, da de her kan fange opp følelser, interesser og opplevelser. For de barna som ikke helt for til leken og de situasjonene der det kan oppstå konflikt, er det viktig å ha en voksen til stede i leken som kan fungere som et støttende stillas og hjelpe barna. De uttrykker at de har et inntrykk av at mange barnehagelærere har for lite kunnskap om hva drama innebærer.

Som nevnt tidligere har en av informantene sagt at hun føler at når det er snakk om drama i barnehagen, så er det teater fremført på scenen for et publikum, altså barna. Dette var slik hun oppfattet det da hun utdannet seg, men hun har i seinere tid erfart at dette ikke er det viktigste for barna. Jeg tolker dette som at barnehagelærere må få mer kunnskap om dramafaget i barnehageutdanningen, slik at de forstår at kunstfaget er mer enn bare skuespill fremført for noen. Slik som Sæbø (2010) skriver; Drama er en aktiv identifisering med tenkte som-om-figurer/roller og situasjoner (Sæbø, 2010 , s. 18). Jeg forstår dette som at drama ikke bare foregår på en scene, men hver gang et barn eller en voksen går inn i en late-som-om-rolle. Jeg tror nettopp denne usikkerheten rundt hva kunstfaget går ut på er grunnen til at mange barnehagelærere ikke er med inn i barnas lek.

En av informantene forteller om opplevelser der enkelte barn ikke får til den dramatiske leken, eller barn som er veldig stille og ikke kommer til i leken da de blir overkjørt av andre barn. I slike situasjonen forteller hun at det er spesielt viktig med voksne som er tilstede i leken. Informanten forteller også at de barna som ikke har fått til leken sammen med andre barn får det vanskeligere når de kommer på skolen og sier «det er ikke så lett for barn og ta med seg barn som er stille og inaktive inn i leken». Dette tolker jeg som at det er viktig at de

voksne er med i barns lek. Hvis de voksne er med inn i leken får de en større forståelse av hvordan leken foregår. De får med seg hva som blir sagt og gjort, hvem som tydelig er med, hvem som ikke er med og om det er noe form for utestenging i leken og da hva den eventuelle utestengingen kommer av. De voksne i barnehagen ser da hvem de må veilede inn i lek, samtidig som de barna som ofte er «midtpunktet» lærer seg hvordan ta andre barn med inn i leken og ikke overkjøre. Informantene forteller at de bruker drama ved for eksempel høytlesning der barna får hver sin rolle. Dette ser jeg på som positivt for de barna som ikke får til å gå inn i en rolle. Her får barna hjelp til å være noen andre enn seg selv da den får en rolle og gjør det som blir sagt.

5.1.3 Rom

Jeg har fortalt om observasjonene jeg hadde fra rommene i kinesiske barnehager. Der kinesiske barnehagelærere er veldig flinke på å ha ting tilgjengelig for barna. Jeg hevder at norske barnehager har en god del å lære her. Samtidig har jeg observert at norske barnehager ikke har på langt nær like god plass eller nok rom til å innrede rommene til spesifikke temaer. Rammeplanen for barnehager er rammeverket for alle barnehager i Norge og her kan vi lese at *barnehagen skal bidra til at barna har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer og at personalet skal synliggjøre og skape dimensjoner i barnehagens inne- og uterom* (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 51).

Jeg har nevnt en historie tidligere om da avdelingen til den ene informantene min plutselig var på sykehus og at det var Corona som var i fokus. Denne leken oppsto ute i skogen der barnehagen var på tur. Informanten forteller:

«to av de ansatte gikk rundt på området og fant masse stokker og greiner på bakken som de begynte å flette sammen rundt et tre, de hadde med seg tau i sekken så de brukte dette til å binde alt sammen og hadde til slutt bygget et slags rede».

Videre forteller informantene at barna hadde tatt seg til rette her og at det plutselig hadde blitt et sykehus. Ut i fra dette tolker jeg det som at barna har god fantasi og nøyer seg med det de har. De skapte seg et rom ute i naturen og gjorde det om til det de trengte i leken sin (Carlsen, Wathne, & Blomgren, 2012, s. 204). Jeg mener ut ifra det jeg har lest i litteraturen at hvordan rommet er innredet har mye å si for hvordan barna leker. (Thorbergesen, 2017, s. 25). Hvis rommene er innredet på en god måte vil barna finne egne løsninger og muligheter til å skape nye rom i rommet

5.2. Danning

Gjennom dannelsingsprosesser utvikler barn evne til å være prøvende og nysgjerrige på omverdenen og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større fellesskap. Litteraturen formidler at dannelsingsbegrepet er en livslang prosess som handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Informant 1 forteller meg at de bruker drama om empati og følelser og dramatiserer det de har observert i barnegruppen om akkurat dette temaet. I etterkant har de en samtale med barnegruppen for at de alle skal få en følelse av hva som er rett og galt. Jeg tolker dette som at barnehagelærerne er med på å støtte barna i deres dannelsingsprosess.

Litteraturen og det informantene har kommet med forteller meg at drama spiller en viktig rolle for barns dannelsingsprosess. Jeg tolker også litteraturen og funnene i intervjuene som at leken er barnas læringsarena, og at drama er en stor del av barnas lek. Derfor er dramatisk lek viktig for barns utvikling og danning.

I leken lærer barna om hva som er rett og galt, de lærer å uttrykke følelser, de lærer om hvordan være med andre og så veldig mye mer enn dette. De får bruke fantasien sin, de utvikler språk og de lærer om hverandres kulturelle bakgrunn. Leken er med på å gi barna rom for å uttrykke seg selv som en annen i rolle. Jeg hevder derfor at det er viktig at de voksne i barnehagen legger til rette for og veileder barna inn i en god lekekultur.

6. Avslutning/konklusjon

Hvordan bidrar arbeid med dramatisk lek til barns danning?

Som svar på problemstillingen i denne oppgaven vil jeg si at dramatisk lek i barnehagen er vesentlig for barns dannelsesprosess. I litteraturen kan vi lese at barn i dramatisk lek får muligheten til å uttrykke seg gjennom egne handlinger og væremåter i roller som andre eller roller som seg selv sammen med andre barn og voksne. Vi kan også lese i litteraturen at danning er et vidt begrep som jeg tolker som prosess i konstant forandring. Jeg tolker dannelsesbegrepet slik;

En dannelsesprosess er en prosess som er allerede har startet den dagen vi blir født. Danning skjer i samspill med andre og er derfor i stadig utvikling og forandring fordi vi møter nye mennesker og oppdager nye samfunn og miljøer hele tiden.

Min tanke om at barn i barnehagealderen hele tiden er i en utviklingsprosess for å finne seg selv og sin plass i en gruppe eller i et samfunn har blitt bekreftet av informantene og litteraturen jeg har lest. Det er barnehagelærerens oppgave å legge til rette for og være støttende for barna slik at de får utforske og bruke sine kunnskaper, erfaringer og opplevelser i samspill med andre. I arbeidet med denne oppgaven ser jeg også viktigheten av voksne i barnas lek. I litteraturen kan vi lese at all form for late-som-om-lek er dramatisk lek og at det er i leken barn utforsker opplevelser og erfaringer fra virkeligheten (Sæbø, 2010 , s. 34). Informantene uttrykker at dramatisk lek er vesentlig for barns utvikling og læring, og at voksnes tilstedeværelse er viktig fordi det er her barna uttrykker seg.

På bakgrunn av dette mener jeg at dramatisk lek bidrar til danning. Nettopp fordi barna lærer av og med hverandre, og har forskjellige opplevelser og erfaringer som de tar med inn i den dramatiske leken.

Bibliografi

- Askeland, L., & Sataøen, S. O. (2016). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Oslo : Gyldendal Akademisk .
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2018). Bacheloroppgaven . I M. D. Bergsland, & H. Jæger, *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* . Oslo : Cappelen Damm Akademisk .
- Bernsen, A. S. (2019). Barnas lekerom i forandring . I I.-L. Møen, & E. Thoresen, *Kunstpædagogisk utviklingsarbeid i barnehagen* . Bergen : Fagbokforlaget .
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* . Oslo : Gyldendal Akademisk .
- Guss, F. G. (2015). *Barnekulturens iscenesettelser 1. Lekens dynamiske verdener* . Oslo: Cappelen Damm akademisk .
- Heggstad, K. M. (2016). *7 veier til drama* . Bergen: Fagbokforlaget .
- Hernes, L., Horn, G., & Reistad, H. (2009). *Teater for barn* . Vollem: Tell forlag .
- Kristiansen, T. (2015). Medvirkning - uendelig vanskelig, fantastisk enkelt! . I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet, & F. Søbstad, *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Kunnskapsdepartementet. (2005, januar 01). *Lov om barnehager*. Hentet fra lovdata.no: lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_1
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2015). Danning . I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet, & F. Søbstad, *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Lillemyr, O. F. (2016). *Lek på alvor* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Sæbø, A. B. (2010). *Drama i barnehagen* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Thorbergesen, E. (2017). *Barnehagens rom*. Oslo : Pedagogisk forum.
- Thoresen, E. (2019). Virker du? Den lekende pedagogen . I I.-L. Møen, & E. Thoresen, *Kunstpædagogisk utviklingsarbeid i barnehagen* (s. 31). Bergen: Fagbokforlaget .
- Thorkildsen, K. (2014). Den ville babyreisen . I K. Bakke, C. Jenssen, & A. B. Sæbø, *Kunst, kultur og kreativitet. Kunstfaglig arbeid i barnehagen* . Bergen : Fagbokforlaget .
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplanen for barnehager* . Oslo : Utdanningsdirektoratet .

Vedlegg

Vedlegg 1

Intervjuguide Bachelor vår 2020 515

Jeg har sett, lært og erfart at dramafaget er en viktig del av barns oppvekst. Barn trenger å få muligheten til å bruke fantasien sin til å omskape virkeligheten eller gå inn i en rolle som sin favoritt prinsesse eller monster. Jeg har bakgrunn med kunst, kultur og kreativitet og har fått en del praksis og teoretisk erfaring med faget, men vet også at det er mange barnehagelærere som ikke har like mye erfaring innenfor faget. Jeg lurer på hva de voksne i barnehagen tenker om bruken av drama i barnehagen og om de vet eller tenker over hva drama betyr for barns danning.

Spørsmål:

Det er en forskjell på drama og dramatisk lek. Den viktigste forskjellen er knyttet til den voksnes didaktiske tenkning og pedagogiske ansvar for innhold og gjennomføring. Den dramatiske leken er barnas arena – der har de definisjonsmakten. I drama er det de voksne som planlegger, tilrettelegger og bestemmer ut ifra sin didaktiske og pedagogiske tenkning.

Hvordan bruker du drama i barnehagen?

Hva er ditt forhold til dramatisk lek?

«Den dramatiske leken» brukes om som et fellesbegrep for alle typer late-som-om-lek. I litteraturen beskrives denne lekeformen under mange navn, rollelek, fantasilek, fiksjonslek osv. Den dramatiske leken vil altså dekke disse typene lek. Fellesnevneren er fiksjonselementet – enten barna leker en personlig lek eller projisert lek (spilles ved hjelp av ting som biler, kongler, små dukkefigurer osv).

Hva er ditt forhold til dramatisk lek?

Hvordan opptrer de voksne i barns dramatiske lek?

Barn bruker drama i leken sin omtrent hver dag, de går inn i en rolle som et dyr, en mamma eller en fiktiv figur. Dramapedagoger sier at barna gjenskaper og omskaper virkeligheten i fiksjonen ved hjelp av fantasien, og barns mål i den dramatiske leker er å finne et estetisk uttrykk for det de er opptatt av. (Drama i barnehagen, bok).

Har du noen eksempler på hvordan barns virkelighet kommer frem i drama?

Hvorfor er det viktig å gi rom for drama i barnehagen?

Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. Danning er en livslang prosess som mellom annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Gjennom dannelsprosesser utvikler barn evne til å være prøvende og nysgjerrige på omverdenen og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større fellesskap.

Jeg mener dramafaget er en viktig del av barns oppvekst og er med på å forme barnet.

Hva er dine tenker rundt dette utsagnet?

Hvilken aldersgruppe er det mest bruk av drama?

Vedlegg 2

Informasjonsskriv til intervju

Bachelor oppgave vår 2020

Jeg skal skrive en bachelor om viktigheten med kunstfaget drama i barnehagen. I den anledning ønsker jeg å intervju barnehagelærere. Intervjuet vil være anonymt, og det vil ikke bli tatt opp. Det skal ikke komme ut noe informasjon som gjør at noen kan knytte svarene opp mot person eller barnehage som stiller på intervjuet. Deltakere kan trekke seg når som helst. Da vil ikke intervjuet bli brukt og alt vil bli slettet. Jeg ber om tillatelse til å beholde informasjonen jeg får fra intervjuet frem til mai 2021 dersom det skulle oppstå noe som gjør at jeg ikke får fullført/bestått oppgaven. All data vil bli slettet når oppgaven er levert og godkjent.

Problemstilling: Hvordan kan arbeid med drama bidra til barns danning?

Student: 515

Veileder: Siv Ødemotland

